

Celonárodní soutěž bobrů – kóta Praha dosažena, ale kým vlastně?

Bobr je v Praze – tuto zprávu bylo možné zaregistrovat již před několika lety. Mnozí bystří Pražané si jeho pobytových stop sami všimli – nejprve na okrajích města (např. Radotín nebo Modřany) a od r. 2015 i uvnitř města (Podolí či Troja). Aktivitu bobra evropského (*Castor fiber*) v hlavním městě nejde přehlédnout zejména díky nezaměnitelným pobytovým stopám na březích Vltavy i pražské části Berounky. V několika posledních sezonách bylo zaznamenáno úspěšné rozmnožování i v několika rodinách pražských bobrů. I když mohou být někteří měšťané překvapeni, bobři již mnoho let běžně obývají jak různá česká města, Děčín, Plzeň nebo slezskou Ostravu či moravskou Olomouc, tak velká evropská města jako Vídeň nebo Berlín. Z pohledu České republiky je však proniknutí do Prahy skutečně dosažením významné mety – osídlení pomyslného středu země. Jak k tomuto došlo a co tomu předcházelo? Na „dobývání centra naší vlasti“ z mnoha směrů lze vcelku dobře ilustrovat obecné schopnosti druhu.

To, že bobři jsou v našich krajích původním druhem a že byli nejpozději v polovině 18. století ve volné přírodě vyhubeni, bylo již mnohokrát napsáno i řečeno (např. Otakarem Kokešem v Živě 1968, 3: 115–117). Po druhém vyhubení bobrů, ke kterému došlo na konci 19. století, se však po těchto hlodavcích v zemích koruny české slehla zem. Důvody prvního vyhubení, znovuvysazení do české přírody knížecím rodem Schwarzenbergů a příčiny druhé vlny plošného pronásledování již byly také různě popsány. Jen krátce lze připomenout, že hlavní příčinou dvojího vyhubení byl lov s cílem obchodovat s bobřími rektálními pachovými žlázami (šlo zejména o kastoreum – na výrobu parfémů, v medicíně apod.), dále získat kvalitní kožešiny a maso a v neposlední

řadě za ním stála z pohledu člověka problematická činnost bobrů na vodních dílech, především rybnících (narušování hrází apod.). Cílem tohoto článku však není rozbor historických souvislostí redukce bobrů, ale popis, jak během 40 let bobři při novodobém návratu vcelku nekompromisně dosáhli našeho hlavního města.

Opětovná cesta bobrů do Prahy trvala sice dlouho, ale z dnešní perspektivy bylo dobytí metropole nevyhnutelné. Bobři si osídlení Prahy vyzkoušeli, i když pouze na krátkou dobu, již v první polovině 19. století. Šlo o vysazené jedince ze schwarzenberských jihočeských panství, které do Prahy přinesla povodeň.

V současnosti tedy probíhá třetí vlna kolonizace našeho prostoru bobry. Přišla v druhé polovině 20. století a souvisela

2

s rozsáhlým reintrodukčním úsilím na celém evropském kontinentě. Je též známo, že naši novodobí bobři pocházejí z okolních zemí – k jejich šíření došlo právě v důsledku reintrodukci druhu v Rakousku, Německu a Polsku. První jedinci se do bývalého Československa spontánně rozšířili z Rakouska, kde byli nedaleko Vídně vypuštěni bobři původem z Norska a bývalého Sovětského svazu. Ti začali osídlovat na konci sedmé dekády 20. století jižní Moravu a západní Slovensko. V 90. letech proběhla jediná naše reintrodukce na Olomoucku (zdrojem zvířat bylo Polsko a Litva, kam se předtím dostali bobři z Běloruska). Též do Slezska se začali šířit z přilehlého Polska.

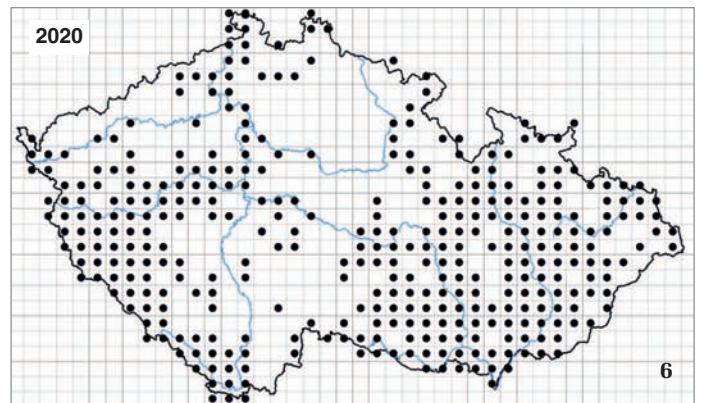
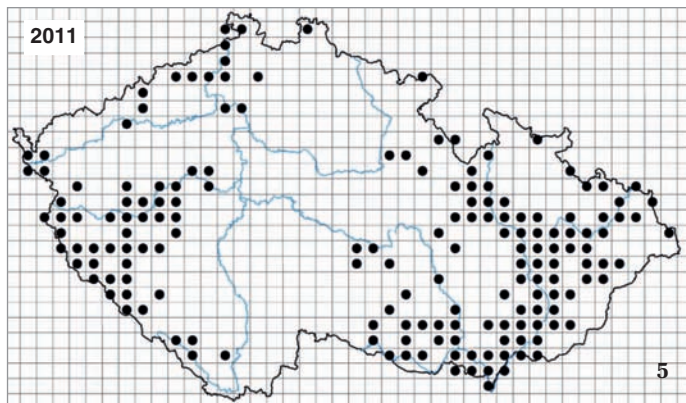
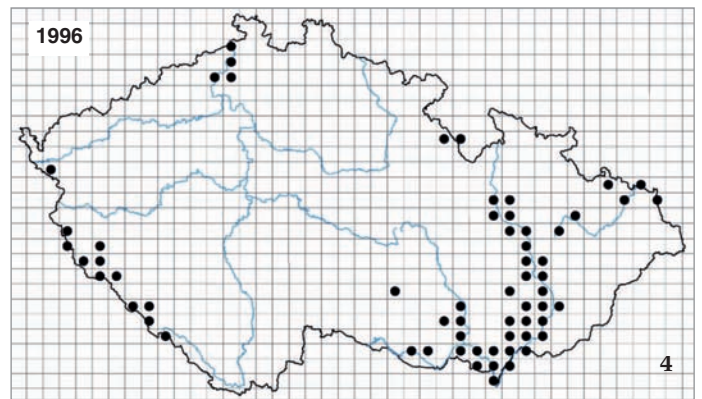
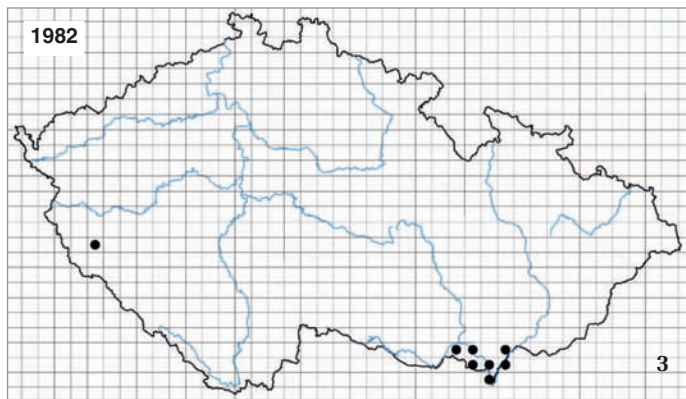
Pro osídlování české kotliny však byli důležitější bobři, kteří se objevili v západních a severních Čechách. Pro zcela prvního bobra v tehdejší Československu byla osudová epizoda na řece Kamenici nedaleko Hřenska. Zde patrně v r. 1968 převozníci bobra-průkopníka ubili (pravdivost informací již nelze ale ověřit). Poté se bobři objevili též na západě země, přičemž museli překonat v 80. letech železnou oponu, jelikož první výskyt v regionu spadá do horního toku Radbuzy. Na počátku 90. let se pak ukázali v povodí Kateřinského potoka na Tachovsku. Je trochu spekulativní, zda tam nežili již dříve, ale díky velmi přísnému pohraničnímu režimu to nebylo možné potvrdit. Hned po sametové revoluci r. 1989 vzniklo na celé česko-bavorské hranici několik ohnisek šíření bobrů do jihozápadních Čech.

Přestože hranici (potažmo hlavní evropské rozvodí Labe–Dunaj) překonávali bobři z Bavorska, jejich původ je zde různorodý. V Bavorsku totiž od 60. let probíhal rozsáhlý reintrodukční program, který zahrnoval zvířata pocházející z bývalého Sovětského svazu, Francie i Norska. Naproti tomu severní Čechy od počátku 90. let 20. století kolonizovali labští bobři ze Saska a Saska-Anhaltska, kteří na české území pronikali nejprve proti proudu Labe, později i proti proudu menších toků. A právě tyto rozdílné zdroje a odlišný původ bobrů v našem sousedství představovaly dobrého pomocníka v rozklíčování situace v Praze a v hledání odpovědi na

1

- 1 Půlroční mládě bobra evropského (*Castor fiber*) vypuštěné po odběru výzkumných vzorků. Šumava, nedaleko Železných Rudy, září 2011
2 Dospělec bobra v Labi. Podskalí u Děčína, srpen 2007

otázku uvedenou v názvu článku. Výše popsaný zjednodušený průběh kolonizace působí impozantně, uvážíme-li rychlost vývoje osídlení (viz mapy na obr. 3–6).

Od počátku expanze byl nástup bobrů rychlý, téměř bezproblémový a dosti nekompromisní, což z nich nedělá úplně běžné zástupce dříve vyhynulé evropské fauny. Mimořádně, výkon bobra bledne ve srovnání s nynější rychlostí návratu vlka obecného (*Canis lupus*). Samozřejmě se bobrům po právu přičítá jejich schopnost osídlit různorodá stanoviště, na která dokážou reagovat stavbou hrází, hradů a zimních zásobáren, což vyplývá z jejich oportunistu potravního i biotopového. V obecnější rovině ale za rychlostí šíření stojí tři zásadnější aspekty, první dva vyplývají z životní strategie bobrů – jde o jejich schopnost disperze a také sociální uspořádání. Třetím aspektem je potravní biologie, která byla navíc podpořena aktuálním stavem krajiny celé kontinentální Evropy. Všechny tyto faktory je nutno vzít v úvahu, pokud se zamyslíme nad důvody rychlosti rekolonizace stávajících evropských krajín bobrem.

Tři aspekty

Disperze bobrů (nebo také rozptylování) probíhá především na jaře a znamená opuštění rodného teritoria nejstarší generací potomků. Rozptylování je načasováno na jarní tání ledu a sněhu. Často se v literatuře traduje, že rodiče potomky vyhánějí, ale základním iniciačním pudem odchodu je potřeba párování a následná reprodukce. U bobrů nastává zpravidla ve věku necelých dvou let, ale v saturované populaci se šíří i bobři stáří 4–5 let. Mladí jedinci jsou schopni se šířit nejlépe vodním prostředím, ale není pro ně problém se přesouvat i po souši. Značného rozptylu nabývá rozsah disperzních vzdáleností. Nejdelší zaznamenané dráhy bobrů jsou

v řádu až stovek kilometrů, ale takto vzdálené cesty jsou zřídka oproti nejčastěji realizovanému šíření v řádu jednotek kilometrů. U nás nejdelší zdokumentovaný přesun proběhl právě mezi Bavorskem a západním pohraničím (zhruba 156 km) z počátku příchodu bobrů do Čech v 80. letech minulého století. Je zajímavé, že obdobné parametry disperze dosahují samci i samice. Proces kolonizace tedy začíná rozptylem jedinců, kteří se šíří prostorem a hledají vhodný biotop. Princip a pravidla této fáze jejich života nejsou stále jasné. Je však známo, že po určité době každý bobeř „na cestě“ buď nalezne prázdný prostor, který je vhodný k ustanovení teritoria, anebo najde samostatně žijícího partnera opačného pohlaví, s nímž utvoří pár.

Výraznou roli v těchto procesech šíření hraje patrně i chemická komunikace – pomocí sekretu z pachových análních žláz si bobři na hromádkách bahna navzájem sdělují informace nutné pro párování. Uvedený mechanismus je zřejmě klíčový pro ustanovení teritorií, domovských párů a vznik nových generací.

Pro dobré porozumění rychlosti expanze je nutno též zmínit něco málo z rodinného života bobrů. Základní jednotkou populace je rodičovský pár obývající teritorium. Ve starší či severoamerické literatuře se často píše o formování kolonií, ale fakticky jsou teritoria obývána zejména příbuzensky spjatými jedinci. Rodičovský pár má tendenci se rozmnožovat každý rok, ačkoli s rostoucím stářím populace se úspěšnost reprodukce snižuje; ne každá samice má každý rok potomky. Obecně přicházejí mláďata na svět pouze jednou za rok, na přelomu května a června. V průměrném vrhu jich bývá od dvou do čtyř. Tyto reprodukční parametry představují hnací motor následujícího procesu disperze. Populace expandující do neosídleného prostředí není shora omezena negativní

3 až 6 Mapy ilustrující proces šíření bobrů v České republice, do r. 1992 v Československu. Stav v r. 1982 (obr. 3), 1996 (4), 2011 (5) a poslední známý stav je ke konci r. 2020 (6). Černé body zobrazují potvrzený trvalý výskyt alespoň jednoho teritoria bobrů v daném kvadrátu a vycházejí ze sítě KFME používané zejména dříve v česko-slovenské zoologii i botanice. Orig. Česká zemědělská univerzita v Praze

7 Samice bobra evropského odchycená a posléze podrobená odběrům a označení v pražském Podolí v létě 2019

8 Bobří hrad v Praze-Podolí odhalený 17. listopadu 2015 (foto z dubna 2016). Snímky: A. Vorel

zpětnou vazbou, takže se každá rodina každoročně rozmnožuje a většina potomků úspěšně najde a založí nová teritoria. Samozřejmě se tyto parametry mění se stárnutím a zahušťováním populace.

Prokazatelnou roli v procesu šíření hraje potravní ekologie. U bobrů je doložen obligátní potravní oportunistus, což znamená druhovou a sezonní vazbu na různorodé potravní zdroje. Jsou schopni konzumovat široké spektrum rostlin a lze definovat tři základní typy vegetace, které tvoří jejich potravu – suchozemské byliny (na březích vod), vodní makrofyta (ponořená vegetace) a dřeviny (jen některé jejich části). U suchozemských bylin nejsou bobři příliš náročni, spotřebovávají bez silných preferencí téměř cokoli, co roste v teplejších měsících na březích vod. Z doposud známých průzkumů je podstatná vazba na dřeviny z čeledi vrbovitéch (*Salicaceae*, vrby i topoly), ale při jejich nedostatku využívají i další dostupné dřeviny (břízy, jasan, javory, jeřáby). Zajímavý je vztah ke vzplývavé a ponořené vegetaci. Nekonzumují ji v celém svém

areálu, protože často kvůli znečištění vody není žádná k dispozici (typicky v našich nejteplejších zemědělských oblastech). Ovšem v některých oblastech rozšíření (Skandinávie, Skotsko) jsou vodní rostliny zásadním zdrojem potravy – např. z čeledi lekninovitých (*Nymphaeaceae*).

Potrava bobrů je tedy bohatá a v zásadě plošně a v dostatečném množství dostupná. Kritické jsou spíše momenty, kdy bobří nutně musejí měnit zdroje – buď z důvodu sezonní nedostupnosti, nebo obecně kvůli jejich nedostatku. K prvnímu jevu – sezonní proměně potravního spektra – dochází zejména na podzim, kdy zelená bylinná vegetace přestává být k dispozici. Tehdy bobří přecházejí na konzumaci kůry, lýka a větví z dřevin, které jim pak slouží po celou nevegetační část sezony. Dřeviny tedy znamenají kritický zdroj potravy pro přezimování, neboť od podzimu do jara jsou bobří limitováni obecnou dostupností dřevin a zároveň nízkoengetickou výživovou hodnotou kůry a lýka. Významný nedostatek preferovaných dřevin však též ovlivňuje existenci dlouhotrvajícího osídlení oblastí. Jestliže dlouhodobě obývají daný prostor, lze zaznamenat úbytek oblíbenějších dřevin, ty méně preferované jsou konzumovány až sekundárně. Teprve úbytek všech přijatelných druhů dřevin fatálně dopadá na vitalitu bobřího osídlení.

Je jasné, že pokud má druh takto širokou potravní bázi, dostupnost potravy či její diverzita nemohou být během expanze limitem v šíření, ale spíše naopak. Nejen krajiny střední Evropy se v okolí vodních toků od poloviny 20. století významně proměnily. V posledních dekádách se břehové porosty masivně rozvinuly do podoby, kterou několik staletí neměly. Břehy nejsou permanentně klučeny, vyřezávány a masivně obrůstají měkkým i tvrdým luhem – důvodem je vedle zániku tradičních forem hospodaření i zvýšená ochrana těchto habitatů v evropském měřítku.

Postupujeme na Prahu

První trvalý výskyt bobrů byl u nás zaznamenán v r. 1978 v oblasti česko-slovensko-rakouského trojmezí, na soutoku Moravy a Dyje. V centru Prahy byla bobří stavba poprvé nalezena na podzim 2015 (obr. 8). Jak se bobří tak rychle dostali do Prahy? Jednoduše šlo o kombinaci jejich životní strategie a stavu krajiny ve střední Evropě. Pokud spojíme téměř nekonečně velkou

biotopovou kapacitu, v níž je dostatek kvalitních potravních zdrojů, přičteme-li neregulovanou reprodukci (bez vlivu predátorů i zatím bez negativní zpětné vazby v populaci, která se může dále rozrůstat) a uvědomíme-li si rozsáhlé schopnosti disperze bobrů s jejich téměř neomezenými možnostmi dosáhnout jakéhokoli území, výsledkem je rychlá expanze druhu. Můžeme doplnit, že k přirozeným predátorům bobrů patří vlci, kteří se do krajiny také vracejí a v budoucnu mohou začít bobry zase lokálně regulovat.

Z pohledu expanze jednotlivých populací do českého vnitrozemí pak hlavními kandidáty na prvenství v Praze byli bobří ze severních a západních Čech. Populace šířící se z Vysočiny byla příliš daleko a zpožděná (viz obr. 5). Jak již bylo uvedeno, v západních Čechách vzniklo hned několik ohnisek šíření. Obecně nejsilnějším zdrojem bylo osídlení v Českém lese, nejprve ještě v povodí Dunaje. Bobří posléze začali překonávat rozvodí Dunaj–Labe v celé oblasti západních a jihozápadních Čech, což se jim podařilo nezávisle a zároveň na všech přítocích Berounky (Mže, Radbuza, Úhlava, nakonec i Úslava), ale i na Otavě, Ohři a Vltavě. Hlavním a nejrychlejším vektorem, kterým postupovali dále do vnitrozemí, se stala Berounka. První bobří na Berounce byli zaznamenáni v r. 2005 na okraji Plzně. Šíření s podporou několika silných zdrojových populací – každý přítok Berounky dodával do řeky každoročně množství mladých jedinců – bylo dosti rychlé, takže na okraji Prahy (Černošice) se bobří vyskytovali již od r. 2011.

Severní Čechy byly kolonizovány ze sousedního Saska bobry původně pocházejícími z geneticky jasně odlišitelného refugia na Labi severně od našeho území. Cesta odtud do českého vnitrozemí byla trnitější než popsané šíření na západě z Bavorska. Je dobré si uvědomit, že Labe opouští ČR úzkým kaňonem, který představuje z pohledu bobrů jediný přijatelný koridor. Všude okolo jsou hory (např. Krušné) anebo vertikálně členité a skalnaté toky (řeky Ploučnice, Křinice, Kamenice a další). Navzdory tomu byl celkem rychle osídlen úsek Hřensko – Ústí nad Labem, stále nekanalizovaný (neregulovaný) s relativně přirozeně kolísajícím řečištěm. Překonání prvního kanalizačního stupně – bariéry v podobě vodního díla Střekov – však bobrům zabralo asi 20 let; jde o vysokou hráz

lemovanou silnicí a železnicí v úzkém a hlubokém kaňonu řeky. Než došlo k průniku bobrů do kanalizované části Labe, podařilo se jim dosáhnout řek Ploučnice nebo třeba Bíliny i pro šíření do méně náročných přilehlých povodí (např. Šluknovský výběžek). Na kanalizované části Labe – proti proudu od Střekova – se však první bobří objevili až kolem r. 2009 u Štětí. V ten okamžik bylo nakročeno k postupu do vnitrozemí v povodí Labe a Vltavy a i odsud byla Praha téměř na dosah.

A kteří bobří zvítězili?

Oblast Prahy měla před 5–10 lety kontakt se dvěma populacemi rozdílného původu. Ze severu zasahovala labská populace a ze západu populace, která se rozšířila po Berounce. Na závěr bude možné odpovědět na otázky, které jsou nasnadě. Kterí bobří osídlili pražské vltavské údolí, došlo již ke kontaktu obou populací a kde tento kontakt leží?

Zdroje obou populací (západočeské a severočeské) se geneticky liší. Pomocí jednoduchých molekulárních metod lze obě odlišit a vlastně i trasovat. Analýzou jaderných mikrosatelitů a mitochondriální DNA (z odchycených nebo nalezených bobrů) je možné nahlížet do procesu šíření a propojování populací v české kotlině. Jelikož má západočeská populace větší potenciál, protože se do Berounky napojuje několik silných zdrojových populací (a tedy produkuje více mladých jedinců), dalo se očekávat, že tento zdroj bude rychlejší než směr proti Labi ze severu. Labská populace má pouze jeden intenzivní zdroj, navíc její potenciál je příškrvcovým bariérovým efektem střekovského zdymadla.

Provedená molekulární analýza desítek vzorků bobřího tkání odhalila, že kdo čekal, že Praha bude kolonizována bobry z Berounky, ten se nemýlil. Všechna teritoria existující v létě 2019 na území Prahy mají jasný původ v západočeské populaci, nebyl nalezen žádný důkaz, že by do Prahy pronikli bobří z povodí Labe. Potenciál populace na Berounce je takový, že nejen zaplnila hlavní město (obr. 7), ale bobří se dostali až k soutoku Labe a Vltavy. Díky terénnímu průzkumu Vltavy i Labe víme, že Vltava je od soutoku s Beroučkou osídlena téměř souvisle až k Mělníku a poté přítomnost bobrů pokračuje dále po Labi až k Litoměřicím. Jelikož se podařilo získat vzorky bobrů také mezi Prahou a Mělníkem, tak zároveň víme, že ke kontaktu

obou protichůdných populací došlo na Labi v úseku mezi Mělníkem a Štětím kolem r. 2012. Dokonce zde byly zdokumentovány páry tvořené jedinci z labské i západočeské populace. Všechny odběry provedli pracovníci katedry ekologie Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity, vzorky byly analyzovány v laboratořích FŽP ČZU a Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

Kdyby se tato epizoda ze středních Čech zobecnila a zakomponovala do celkového obrázku rehabilitace areálu bobra evropského v Evropě, tak lze říci následující: přes Prahu a střední Čechy došlo k propojení populací původem ze dvou povodí (i úmoří) – Dunaj a Labe. Jde sice o populace jiného původu, ale jedinci jsou tak málo rozdílní, že dochází k jejich křížení. Tím, že stále probíhá obnova areálu bobrů v celé Evropě, je možné použít propojení jako jeden z mnoha příkladů a důkazů celého procesu. Nyní se tak vyskytují bobři podél vektoru Budapešť, Vídeň, Pasov, Řezno, Plzeň, Praha, Drážďany, Hamburk. Podobných vektorů na našem

kontinentě najdeme mnoho a říkají pouze jediné. Bobři v Evropě jsou stále v procesu expanze, přičemž navíc dochází k propojování dříve izolovaných populací. Konečným momentem bude vznik jednoho rozsáhlého (bobřího) kontinua, které v dřívějších dobách bezpochyby v Evropě existovalo. Tento předpoklad má dvě roviny. Z pohledu genetické diverzity pravděpodobně dojde k rozpuštění dříve patrné regionální specifity, ale bude to zřejmě proces pozitivní z hlediska zvýšení fitness jedinců. V současnosti je prokázáno, že čím budou původně izolované (refugiální) populace bobrů promíchanější, tím lépe pro jejich zdatnost (lépe se množí i déle přežívají). Spekulativní je, zda úspěch západočeské populace v dobývání Prahy není právě důsledkem toho, že jde o populaci, kde došlo k mísení několika geneticky odlišných zdrojů – na rozdíl od populace labské, která je jednoho původu.

Druhou rovinou je skutečnost, že šíření bobrů v Evropě bude pokračovat až do naplnění maximální (biologické/teore-

tické) kapacity, což mimochodem může zahrnovat až 99 % území ČR. V tomto údelu mají bobři ještě před sebou určitý díl cesty, kterou musejí v Evropě i na našem území završit. Regionů s nízkou či nulovou populační hustotou mají vcelku dost – Španělsko a Itálie, u nás např. Královéhradecký a Liberecký kraj. Tato kolonizace bude probíhat neregulovaně tak, jak bylo zmíněno v úvodu. Je třeba počítat s velmi dobrou schopností druhu se úspěšně množit a šířit, a zároveň se v neosídlených oblastech nachází dostatek vhodných habitatů, které mají více než přijatelné množství kvalitních potravních zdrojů.

Jediným otazníkem v rehabilitaci celého původního areálu bobrů je přítomnost člověka, jak moc restriktivně vstoupí do procesu jako regulátor se svým managementem. A to je již jiná otázka.

Seznam použité literatury uvádíme na webové stránce Živy. K dalšímu čtení Živa 2000, 2: 89; 2002, 3: 137; 2009, 4: 176–177.

Jan Andreska, Kateřina Krupková

Vydra říční. K osmdesátému výročí zavedení druhové ochrany

O vydrách a bobřích: A kdež také každý rok od vyder a bobrův při řece a jinak na vostrově veliká se škoda děje, protož se k tomu tak snažiti, aby takový škodlivý zvířata zbitý jsou, rozplemeniti se nemohly, kůže pak z týchž zvířat, též liščí, vlčí a jiný, pro samou potřebu mou skupovány a vydělány býti mají.

Instrukce Nelahozeveská daná Floriánem Griespekem z Griespachu (1588)

V rybářství působí velké škody. Loví se pro cenný kožich.
Masarykův slovník naučný, díl 7. (1933)

V loňském roce jsme si mohli připomenout jedno nenápadné a veřejnosti téměř neznámé, ale pro ochranu přírody zajímavé výročí – 80 let zákonné ochrany vydry říční (*Lutra lutra*) na území současné České republiky. Aktuální početnost vydry říční v české krajině se stala, ostatně podobně jako přítomnost dalších predátorů chráněných zákonem, předmětem nekončících diskuzí. Protože převládající potravou vydry jsou ryby, její ochranu zpochybňují zejména rybáři, a to jak produkční, tak sportovní. Proto považujeme za potřebné popsat vývoj ochrany a související početnosti vydry na našem území. Ochrana vydry říční byla poprvé ustanovena nařízením vlády Protektorátu Čechy a Morava číslo 127 a 128 z března 1941. Do té doby její početnost setrvale klesala, ze dvou důvodů, které si blíže popíšeme.

● **Lov.** Vydra byla lovena dlouhodobě, přičemž příčiny lze uvést tři. Predace ryb byla primární, tento fakt si naši předkové uvědomovali a panství na něj reagovala vypisováním zástřelného. Druhým důvodem byla snaha o získání cenné kožešiny, např. o čepici vydrovce se píše celkem běžně v literatuře 19. století. Třetí a dnes patrně nečekaný důvod lovu představovala vydří zvěřina, konzumovaná ještě ve 20. století jako postní pokrm – viz příklad dobového receptu: „Vydra pečená. Na kastrolek se rozpustí čtvrt kilogramu

másla, dá se do něho několik koleček cibule, čtvrt kilogramu usekané šunky, tři hřebíčky, dva bobkové listy, několik zrněk pepře, mrkev, celer, několik šalotek, petržel a asi litr polévky. Zvěřina se protáhne slaninou, posype pepřem, osolí se a vloží do kastrolu na zeleninu. Dusí se asi hodinu, pak se obrátí, přileje se červené víno a zvěřina se peče do měkka. Polévá se vínem. Když je zvěřina měkká, šťáva se z ní sjele a zvěřina se nechá v troubě zhnědnout. Podává se jen s vlastní šťávou“ (Rozmarová 1933). V roce, kdy vyšla kniha,

z níž je recept citován, byl lov vydry ještě zcela legální. To, že nám konzumace vydry dnes přijde poněkud divná, je dáno pouze vývojem ochrany. Navíc je maximálně pravděpodobné, že vydří zvěřina byla silně cítit rybinou.

● **Vývoj stavu biotopů.** Dalším důvodem pro snížení početnosti druhu se stal stav biotopů, který se od 19. století technickým a ekonomickým vývojem setrvale zhoršoval. Regulace říčních toků zkracovala koryta a kvalita vod se přítomností průmyslových splašků průběžně zhoršovala. Jako poslední negativní faktor se přidal ve druhé polovině 20. století kyselý déšť, který postupně způsobil, že horní toky horských řek byly prakticky bez života a v důsledku absence ryb opustily tato teritoria i vydry. To vše vedlo ke zmenšení rybích populací, tedy predační základy vydry.

Užívané způsoby lovu

Vydry byly loveny více způsoby. Základní starobyloou metodou představovalo užití speciálních sítí, což patrně souviselo s tím, že hlavními lovci vyder byli rybáři. Vydří sítě jsou doloženy v inventáři panství Chlumeck nad Cidlinou r. 1616. Dalším používaným loveckým nástrojem byla vidlice, zvaná též krondle, původně rovněž rybářský nástroj. Poslední metodou bylo použití želez, přičemž původní kovářsky vyráběná železa nahradila v 19. století mnohem levnější železa vyráběná továrně. Používala se jednak obyčejná, jednak speciální vydří, ličená pod vodu a spouštěná strunou.

Netradičním způsobem, z našeho území doloženým pouze jedenkrát, je vyhánění vydry z nor před lovcem se střelnou zbraní. Strýc a poručník majitele panství Křivozlát Maxmiliána Egona II. z Fürstenbergu, tedy princ Emil Egon, se rozhodl r. 1883 použít tento způsob lovu vyder, a jako hosta pozval korunního prince Rudolfa, doprovázeného hrabětem Palffyem a rytířem Bakalovičem.